

Curajul...

Moto: „Nu te teme turmă mică!...” (Sf. Ap. și Ev. Luca 12, 32)

Într-o lume descurajantă și descurajată se impune a se vorbi despre curaj și bărbăție, curajul fiind, dintotdeauna și întotdeauna, o calitate și o virtute incontestabilă. Da, curajul, nu tupeul, nu impertinența, nu insolența, nu indolența, nu obrăznicia ori nesimțirea!...

Altfel spus, chiar merită să ai curaj, acolo și atunci când trebuie și, mai mult, să-i admiri pe oamenii curajoși, hotărâți, fermi și demni, raportându-te la ei ca la niște exemple, pilde și modele vrednice de urmat!...

Căci, ce altceva au fost Sfinții, Eroii, Martirii, Mărturisitorii și Mucenicii acestei lumi și acestui neam sau popor dacă nu niște oameni plini de bărbăție și curaj, care au avut tăria sufletească și capacitatea morală de a spune binelui bine și răului rău, de a spune da acolo unde era da și de a spune nu acolo unde era nu, adică de a accepta și admite numai ce trebuia primit și de a refuza sau respinge ceea ce trebuia îndepărtat și înlăturat!...

Și noi trebuie să procedăm la fel, cu tărie, cu responsabilitate, cu dreptate, cu fermitate și cu dreptate, ba, mai mult, încurajând și îmbărbătând!...

Dumnezeu nu este de acord cu căldiceii, lașii ori slăbănogii, fără determinare și consecvență, pe care, ne avertizează, prin Cartea Apocalipsei, „că-i va scuipa din gura Sa!...”

Noi, toți, așadar, suntem chemați la curajul mărturisirii, la curajul asumării, la curajul îndreptării și amendării, întoarcerii și convertirii, sancționării și corectării!...

Prin urmare, noi suntem chemați să avem curaj, chiar cu riscul de a deveni incozi, apărând, propovăduind și mărturisind adevărul, care, de foarte multe ori, deranjează și chiar supără, însă tot el este acela care „ne va face liberi!”

Mântuitorul nostru Iisus Hristos chiar ne-a îndemnat să îndrăznim, să avem curaj, să nu ne temem, căci „El a biruit lumea!”

Bunăoară Sfinții, de pildă, au ajuns la simplitatea pură pentru că au depășit în ei înșiși orice dualitate, orice duplicitate, spune Sfântul Maxim Mărturisitorul. Ei au depășit lupta dintre suflet și trup, dintre bunele intenții și faptele pe care le săvârșesc, dintre aparențele înșelătoare și gândurile ascunse, dintre ceea ce pretindem că suntem și ceea ce suntem de fapt. Ei s-au „simplificat” pentru că s-au dăruit în întregime lui Dumnezeu. Este motivul pentru care se pot dăruia în întregime și oamenilor în relațiile cu aceștia. Dacă evită uneori să numească cu brutalitate pe nume slăbiciunile acestora, o fac pentru a nu-i descuraja și pentru ca și în ei să sporească rușinea, delicatețea, recunoștința, simplitatea și sinceritatea.

Sfinții (ne) dau/inspiră curaj întotdeauna. Uneori ei micșorează pentru aceasta proporțiile exagerate de închipuire pe care oamenii le atribuie prin imaginație slăbiciunilor lor, păcatelor și patimilor lor. Ei îi vindecă de sentimentul deznădejdiei sau al neputinței totale. Dar uneori ei reduc de asemenea și orgoliul celorlalți cu un umor delicat. Ei surâd dar nu râd cu zgomet sau sarcastic.

Alteori în fața faptelor imorale și a patimilor condamnabile ei își arată seriozitatea dar nu inspiră niciodată spaimă. Ei acordă o valoare infinită celor mai sărmani oameni, pentru că întrupându-Se Fiul lui Dumnezeu Însuși a dat această valoare infinită tuturor oamenilor. În fiecare om ei îl văd pe Iisus Hristos, cum spun în

cugetările lor unii Părinți duhovnicești. (Pr. Dumitru Stăniloae, Rugăciunea lui Iisus și experiența Duhului Sfânt, Ed. Deisis, Sibiu, 1995, p. 47).

În altă ordine de idei, în sens cotidian, obișnuit, curajul este atitudinea (capacitatea, caracteristica), specifică unor oameni, care înfruntă cu îndrăzneală sau temeritate pericolele. Din punct de vedere moral, curajul orientat spre scopuri nobile, este considerat virtute. Omul curajos este un exemplu pozitiv sau chiar un model pe care ceilalți îl adoptă, uneori.

Curajul este o trăsătură de caracter opusă lașității, particularitate regăsită în paleta caracteristicilor oamenilor care nu-și pot stăpâni frica. Omul curajos luptă cu primejdiile, în timp ce lașul are o atitudine contrară, orientată spre evitarea acestora.

De regulă, omul curajos este considerat un om demn, cu suflet nobil, în schimb lașul este opusul acestuia, adică i se pune eticheta de om nedemn și ignobil.

Diferența dintre curajoși și lași nu are la bază criteriul lipsei, respectiv existenței, fricii, ci al existenței sau nu a forței morale de a înfrunta sentimentul de teamă. Acest sentiment îl regăsim în cazul celor din prima categorie, însă lipsește în cazul lașilor.

Cu alte cuvinte, curajul și frica nu se exclud reciproc, întrucât aceasta este prezentă la orice om, dar numai omul curajos o înfruntă prin asumarea riscurilor generate de pericolele ce pândesc societatea. Omul curajos nu este un om neînfricat, ci un om care își asumă riscul de a înfrunta pericolele sau primejdiile.

Mark Twain spunea: „Curajul înseamnă rezistența la frică, stăpânirea fricii, nicidecum absența fricii”.

Iar conform lui Nelson Mandela: „Curajos nu este cel care nu are frică, ci acela care reușește să și-o învingă”.

Nu există oameni normali cărora să le lipsească sentimentul de frică, indiferent că sunt curajoși sau lași din fire, și nici oameni normali care să nu aibă dorința de a face acte de bravură. În principiu, omul este programat să evolueze, ceea ce înseamnă că are voința de a avea realizări importante.

Dacă așa stau lucrurile, atunci de ce anumiți oameni devin curajoși, unii devin lași, iar alții ajung să aibă o conduită bivalentă sau duală (uneori sunt curajoși, alteori sunt lași)? Care este explicația?

În primul rând, deși au multe asemănări sau aspecte comune, oamenii sunt, totuși, diferiți. Nu există doi oameni identici. Nici măcar gemenii monoziagoți nu sunt total identici.

În al doilea rând, indiferent de zestrea sa genetică, fiecare om are propria personalitate, care are aspecte specifice în raport cu trăsăturile sau caracteristicile celorlalți. Unele dintre aceste trăsături sunt influențate sau chiar schimbate de către factori multipli (mediu, educație etc.)

Într-o altă ordine de idei, din punct de vedere etimologic, cuvântul curaj provine din latinescul cor, care înseamnă inimă. Se poate spune că omul curajos este cel care trăiește și se comportă după cum îi dictează inima și mai puțin după ceea ce îi recomandă mintea. Omul care manifestă curaj este cel care preferă să trăiască cu suficientă intensitate viața, chiar dacă la orice colț se poate ivi un pericol ce poate produce un deznodământ nefericit pentru cel în cauză.

Curajul este aproape întotdeauna asociat cu riscul sau cu primejdia, deoarece omul curajos preferă să înfrunte pericole sau să-și asume riscuri, indiferent de ceea ce-i spune rațiunea, în timp ce lașitatea este cel mai adesea precedată existența unor procese deliberative, care stau la baza deciziei lașului de a nu-și asuma riscul sau de înfrunta primejdia. În mod paradoxal, se poate spune că, în quasitotalitatea situațiilor, curajosul are un comportament irațional, iar lașul o conduită rațională.

Indiferent de ceea ce-i spune mintea să facă, omul curajos preferă glasul inimii, iar lașul, indiferent de ceea ce-l șoptește inima să facă, va alege rațiunea minții. Nu înseamnă, însă, că omul curajos se bazează pe intuiție, iar lașul numai pe chibzuire.

Intuiția este capacitatea omului (calitate a conștiinței umane) de a descoperi, pe cale rațională, dar în mod spontan, semnificația unei probleme ori a unui lucru (obiect). (Mintea omului este un ansamblu unitar și structurat de informații, dar care, potrivit celor mai reputați specialiști în psihologie, funcționează în două moduri (sisteme) operaționale: sistemul rapid și sistemul lent).

Sigur, intuiția poate avea și accepțiunea de inspirație sau presentiment, dar nu despre acest sens vorbim aici. Chibzuirea este capacitatea omului (calitate a conștiinței) de a analiza limpede și precis datele și împrejurările relevante contextului în care se află. Cel care discernе desfășoară un proces psihologic de analiză, cumpănire sau chibzuință, deliberând cu detașare psihică. Lașul poate acționa bazându-se pe intuiție sau chibzuință, în timp ce omul curajos, chiar dacă beneficiază de intuiție sau discernere va alege ceea ce face în funcție de ceea ce îi recomandă inima.

În concluzie, din perspectiva resorturilor interioare/lăuntrice, în principal, actele de curaj nu sunt generate de intuiție și, evident, nici de chibzuire. Cauza principală a curajului este dorința, pasiunea sau sentimentul trăite de cel care înfruntă frica și își asumă riscul unor consecințe negative, în timp ce cauza principală a lașității este reprezentată de teama producerii consecințelor negative anticipabile.

Altfel spus, omul curajos se simte mai confortabil din punct de vedere psihic sau moral dacă își stăpânește frica și luptă cu primejdiile, iar lașul, dimpotrivă, se simte mai bine dacă se lasă stăpânit de frică și evită pericolele.

Din perspectivă istorico-militară, de exemplu, curajul este identificat cu actul de bravură sau cu eroismul. Actele curajoase au cauzat, nu de puține ori, consecințe negative, iar uneori chiar letale, asupra autorilor acestora. O parte dintre aceste fapte își găsesc locul în manualele de istorie și devin pilde sau exemple pentru militari și toți cei care se pot afla în sau se confruntă situații periculoase.

În lucrările de specialitate întâlnim și alte abordări ale curajului, mai nuanțate, vorbindu-se de curajul zilnic de curajul de zi cu zi.

Spre exemplu, vorbind despre curaj, M. Maltz arată următoarele: „Trebuie să aveți zilnic curajul să riscați să faceți greșeli, să riscați să cunoașteți eșecul sau să fiți umilit. Un pas într-o direcție greșită este mai bun decât statul pe loc toată viața” (M. Maltz, Psiho-cibernetica, Ed. Curtea Veche, 2017, p. 159).

Într-adevăr, un act de curaj în sensul general acceptat, adică de act glorios sau de act eroic, trebuie considerat un comportament virtuos excepțional, care merită respectul ori recunoștința semenilor, dar viața, fără a le exclude, nu trebuie să aibă ca țel astfel de acte.

Viața este un lung șir de alegeri și de evenimente sau lucruri impuse, pe care omul le trăiește în fiecare clipă. Sunt de părere că înfruntarea fricii de către fiecare om este mult mai importantă, dacă se manifestă zilnic, decât curajul eroic sau glorios, care poate fi demonstrat de puține ori sau deloc în viață.

În general, despre oamenii curajoși, în sens clasic, se vorbește la trecut, întrucât, în majoritatea cazurilor, aceștia nu au reușit să treacă peste pericolele pe care au dorit să înfrunte. Prin acte de îndrăzneală zilnică, care provin din partea unui număr cât mai mare de oameni, pot fi realizate sau înfăptuite lucruri mult mai importante, dacă privim în ansamblu efectele concurente ale acestora. Mai mult, de

aceste acte se vor contamina din ce în ce mai multe persoane, care vor imita ceea ce au observat la alții, determinând un curaj colectiv benefic pentru societate.

În încheiere, vom reține și sublinia, în același duh cu Părintele Nicolae Steinhardt că „curajul este o prea rareori pomenită și totuși esențială însușire creștină. Poate că îndată după virtuțile teologale, ocupă locul de frunte. Fără de curaj existența Bisericii nu ar fi de conceput: a fost nevoie, ca să ia ființă, de curajul Întemeietorului ei; ca să dureze, de cel al discipolilor Săi.

Ni se vorbește de blândețea Domnului, care-I asemuit unui miel blând și lipsit de glas. Metafora este îndreptățită și înduioșătoare. Nu mai puțin este aceea ce adoptă drept cuvânt-imagie un leu viteaz.

Cine oare s-ar fi urcat pe cruce, primind de bună voie una din morțile cele mai cumplite din câte se pot închipui, de nu un viteaz cu inimă de leu? Care fire de nu una de inflexibilă tărie ar fi îndurat vreme de trei ani și jumătate, senină și calmă, ura, vrajba, perfidia, ambuscadele vrăjmașilor? Ar fi stat, neclintită și neînfricată, în fața dregătorului și a sinedriului? (A nepăsării unuia și înverșunării celorlalți?) Și cum altfel decât act de îndrăzneală ar putea fi socotită plecarea Apostolilor la propovăduire printre oameni ostili fără a duce cu ei nici traistă nici toiag nici pâine nici bani? Și care inși de nu dintre cei mai dârji și mai neștiutori de teamă ar fi răbdat chinuri cu adevărat atroce mai degrabă decât să-și lepede, fie și în schimbul celor mai ademenitoare făgăduieli, credința? Nu-i deloc neexact din punct de vedere istoric ori exagerat, din punct de vedere psihologic, a spune că sângele martirilor constituie podoaba, purpura și vizonul Bisericii; este și temeiul ei, în sensul cel mai strict și mai tehnic al cuvântului. (Nicolae Steinhardt, Monahul Nicolae Delarohia, Dăruind vei dobândi, Editura Dacia, 1997, p. 252).

Prin urmare, să nu uităm faptul că „Curajul conține geniu, putere și magie” (Goethe); „Curajul înseamnă să ai puterea să te ridici și să vorbești. Curajul înseamnă, de asemenea, să te așezi și să ascuți” (Churchill) și „De regulă, actul de curaj este dictat de inimă, iar actul de lașitate este impus de minte”!...

De aceea, haideți oameni buni, să fim curajoși, căci curajul ne va trezi, ne va uni, ne va transforma în oameni liberi, demni, și uniți!...

Curajul ne va ajuta să devenim/să fim noi înșine, în tot locul și în toată vremea!...

Stelian Gomboș

<https://steliangombos.wordpress.com/>